

INSTRUKCJA
W SPRAWIE ZARZĄDZANIA CMENTARZAMI PARAFIALNYMI (WYZNANIOWYMI)
NA TERENIE DIECEZJI KIELECKIEJ

1. Normy ogólne

1. Każda parafia, jeśli jest to możliwe, powinna mieć własny cmentarz grzebalny.
2. Cmentarze parafialne winny być urządzone i założone zgodnie z przepisami prawa kanonicznego i państwowego [1].
3. Wszystkie sprawy związane z posługą księdza (ustalenie godziny pogrzebu, obrzędów pogrzebu, porządku pogrzebu, ofiar za posługę księdza) zastrzeżone są wyłącznie Księdzu Proboszczowi bądź Księdzu przez niego oddelegowanemu.

2. Zarządzanie cmentarzem

4. Cmentarz parafialny jest cmentarzem wyznaniowym i stanowi własność Parafii, w imieniu, której działa Proboszcz. Czynności wynikające z obowiązujących aktów prawnych dotyczących cmentarzy i chowania zmarłych może on wykonywać osobiście lub przez Zarządcę, wyłącznie na podstawie zawartej z nim pisemnej umowy określającej zakres powierzonych mu zadań. Zawarta umowa pod rygorem nieważności wymaga zatwierdzenia przez Kurię Diecezjalną w Kielcach. Dotyczy to również umów zawartych przed wejściem w życie niniejszej Instrukcji.
5. Parafia/Zarządca zobowiązany jest do stosowania zarówno przepisów prawa kanonicznego, jak i obowiązujących przepisów prawa państwowego regulujących tę działalność.
6. Parafia winna dokonać ubezpieczenia cmentarza od odpowiedzialności cywilnej. Zakres tego ubezpieczenia (i ewentualne wyłączenia) szczegółowo określa każdorazowa umowa zawarta przez daną Parafię. Parafia/Zarządca nie odpowiada za szkody na grobach, powstałe na skutek klęsk żywiołowych, kradzieży i aktów wandalizmu oraz za rzeczy pozostawione bez nadzoru. Ubezpieczenia poszczególnych obiektów cmentarnych (grobowców, pomników) od aktów wandalizmu, przypadkowego uszkodzenia lub zniszczenia mogą dokonywać indywidualnie osoby sprawujące nad nimi pieczę.

7. Uczestnicy ceremonii pogrzebowych oraz przebywający na cmentarzu są zobowiązani do podporządkowania się regulaminowi cmentarza i zarządzeniom Parafii/ Zarządcy.

8. Biuro cmentarne może znajdować się na cmentarzu parafialnym lub w kancelarii parafialnej. Jeśli jest usytuowane w innym miejscu, wtedy na cmentarzu powinna być umieszczona informacja wskazująca jego lokalizację i dokładny adres.

3. Pracownicy cmentarni

9. Pracowników cmentarnych zatrudnia Parafia, na podstawie zawartej na piśmie umowy o pracę, umowy cywilnoprawnej. Prace związane z pochówkiem i utrzymaniem cmentarza mogą być wykonywane również przez wolontariuszy na podstawie zawartej na piśmie umowy z Parafią z zachowaniem obowiązujących przepisów prawa w tym zakresie.

4. Księgi cmentarne

10. Parafia/Zarządca jest zobowiązany do prowadzenia następującej dokumentacji zwanej księgami cmentarnymi, tj.:

- a) księgi osób pochowanych na cmentarzu, prowadzoną według numeracji narastającej lub w układzie rocznikowym,
- b) księgi grobów,
- c) alfabetycznego spisu osób pochowanych na cmentarzu.

[Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 1 sierpnia 2001 r. w sprawie sposobu prowadzenia ewidencji grobów (Dz.U.2001.90.1013 ze zm.)] Uwaga: księgi zmarłych nie są tożsame z księgami cmentarnymi

11. Wpisów do ksiąg cmentarnych, na podstawie oryginału karty zgonu, dokonuje osoba upoważniona do tego przez Parafię/Zarządcę. Wpisu do księgi wymienionej w punkcie 10a dokonuje się niezwłocznie, jednak nie później, niż w terminie 7 dni od dnia pochowania osoby na cmentarzu. Wpisów tych dokonuje się w kolejności pochowania zwłok lub szczątków na cmentarzu.

12. Księgi cmentarne mogą być prowadzone w systemie informatycznym, po spełnieniu wymagań określonych w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 1 sierpnia 2001 r. w sprawie sposobu prowadzenia ewidencji grobów (Dz.U.2001.90.1013 ze zm.)

13. Parafia/Zarządca przechowuje księgi cmentarne bezterminowo.

14. Księgi cmentarne powinny być przechowywane w pomieszczeniu zapewniającym należyte ich zabezpieczenie przed uszkodzeniem, zniszczeniem i kradzieżą oraz w sposób uniemożliwiający zmiany wpisów przez osoby nieupoważnione.

5. Urządzenie i utrzymanie cmentarza parafialnego

15. W centralnym miejscu cmentarza parafialnego winien być ustawiony krzyż.

16. Cmentarz powinien być usytuowany na ogrodzonym terenie, który spełnia przewidziane prawem wymogi sanitarne.

17. Przy wejściu na cmentarz, w widocznym miejscu, winien być umieszczony regulamin cmentarza [2].

18. Cmentarz parafialny winien być tak zaplanowany, by zapewnić łatwe dojście do każdego grobu. Należy zaplanować aleje główne, będące zasadniczymi ciągami komunikacji, oraz mniejsze, boczne, które prowadzą do poszczególnych kwater. Aleje te winny mieć, w miarę możliwości, utwardzoną nawierzchnię.

19. Na cmentarzu parafialnym niezbędne są punkty pobierania wody jak również wystarczająca liczba miejsc składowania odpadów.

20. Jeżeli warunki terenowe na to pozwalają, przy cmentarzu parafialnym powinien znajdować się parking.

21. Na terenie cmentarza parafialnego mogą znajdować się inne obiekty służące chowaniu zmarłych (np.: dom przedpogrzebowy, kostnica, Kaplica cmentarna).

6. Pochówek

22. Do ludzkich zwłok należy podchodzić z szacunkiem. Wyrazem tego jest troska o ich nienaruszalność aż do czasu pochówku lub kremacji. Osoby przebywające na terenie cmentarza parafialnego zobowiązane są do zachowania ciszy, powagi i szacunku należnego zmarłym oraz do dbania o porządek i czystość na odwiedzanych grobach i w ich otoczeniu.

23. Cmentarz parafialny służy jako miejsce pochówku parafian.
24. Pochowanie na cmentarzu parafialnym osoby, która mieszkała poza parafią, wymaga zgody Proboszcza Parafii będącej właścicielem cmentarza.
25. W miejscowościach, w których nie ma cmentarzy komunalnych, Parafia/Zarządca jest obowiązany umożliwić pochowanie na cmentarzu parafialnym, bez jakiegokolwiek dyskryminacji, osób zmarłych innego wyznania lub niewierzących, którzy zamieszkiwali na terenie parafii.
26. Nie należy tworzyć wydzielonych kwater dla pochówków osób zmarłych w szczególnych okolicznościach (np. samobójców), innowierców lub osób niewierzących. W związku z tym nie należy utrzymywać na cmentarzu parafialnym wydzielonej, niepoświęconej kwatery.
27. Przyjęcie zwłok do pochowania na cmentarzu parafialnym następuje po przedstawieniu karty zgonu, zawierającej adnotację z urzędu stanu cywilnego o zarejestrowaniu zgonu.
28. Prawo pochowania ludzkich zwłok ma najbliższa pozostała rodzina osoby zmarłej, tj.:
- a) pozostały małżonek (ka),
 - b) krewni zstępni,
 - c) krewni wstępnii,
 - d) krewni boczni do 4 stopnia pokrewieństwa,
 - e) powinowaci w linii prostej do 1 stopnia.
- Prawo pochowania zwłok osób wojskowych zmarłych w czynnej służbie wojskowej przysługuje właściwym organom wojskowym w myśl przepisów wojskowych. Prawo pochowania zwłok osób zasłużonych wobec Państwa i społeczeństwa przysługuje organom państwowym, instytucjom i organizacjom społecznym. Prawo pochowania ludzkich zwłok przysługuje również osobom, które do tego dobrowolnie się zobowiązują. Ludzkie zwłoki niepochowane przez ww. osoby/podmioty są chowane przez gminę właściwą ze względu na miejsce zgonu.
29. Organizacja pogrzebu pozostaje po stronie uprawnionej do tego osoby/podmiotu. Organizator pogrzebu zobowiązany jest do przestrzegania obowiązujących w tym zakresie przepisów prawa oraz postanowień regulaminu cmentarza.

7. Groby

30. Groby ludzi mogą być usytuowane jedynie na cmentarzach. Nie dopuszcza się grzebania ludzkich zwłok na prywatnych posesjach.

31 Rozróżnia się następujące rodzaje grobów: ziemne, murowane, rodzinne, katakumby i kolumbaria (groby urnowe). Ilekroć jest mowa o:

- a) grobie ziemnym – należy przez to rozumieć dół w ziemi, do którego składa się trumnę ze zwłokami lub urnę i zasypuje ziemią;
- b) grobie murowanym – należy przez to rozumieć dół, w którym boki są murowane do poziomu gruntu, do którego składa się trumnę ze zwłokami lub urnę;
- c) grobie rodzinnym - należy przez to rozumieć grób przeznaczony do składania dwóch lub więcej trumien ze zwłokami lub urn;
- d) katakumbach - należy przez to rozumieć pomieszczenie z niszami w ścianie, przeznaczone do pochówku zwłok;
- e) kolumbarium – należy przez to rozumieć budowlę z niszami przeznaczonymi do składania urn.

[Por. § 2 Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 7 marca 2008 r. w sprawie wymagań, jakie muszą spełniać cmentarze, groby i inne miejsca pochówków zwłok i szczątków (Dz.U.2008. 48. 284)].

32. Groby ziemne powinny mieć następujące minimalne wymiary:

- a) pojedyncze, w których składa się trumnę ze zwłokami dziecka do lat 6: długość 1,2 m, szerokość 0,6 m, głębokość 1,2 m,
- b) pozostałe pojedyncze, w których składa się trumnę ze zwłokami: długość 2,0 m, szerokość 1,0 m, głębokość 1,7 m,
- c) pojedyncze, w których składa się urnę: długość 0,5 m, szerokość 0,5 m, głębokość 0,7 m.

33. Groby murowane powinny mieć następujące minimalne wymiary:

- a) pojedyncze, w których składa się trumnę ze zwłokami: długość 2,2 m, szerokość 0,8 m, głębokość 0,8 m,
- b) pojedyncze, w których składa się urnę: długość 0,5 m, szerokość 0,5 m, głębokość 0,7 m.
- c) groby murowane wielournowe, w których składa się urny, powinny mieć wymiary nieprzekraczające wymiaru grobu murowanego pojedynczego.

34. Nad każdą trumną składaną w grobie murowanym powinno być założone sklepienie. Nad ostatnim sklepieniem grobu murowanego przeznaczonego do składania trumien wykonuje się podmurówkę dla warstwy sanitarnej ziemi, jako izolację, o grubości co najmniej 0,3 m od sklepienia do poziomu ziemi.

35. Pomędzy grobami powinno być zapewnione przejście o szerokości co najmniej 0,5 m. Przejścia między grobami mogą być zagospodarowane wyłącznie za zgodą Parafii/Zarządcy oraz na warunkach przez niego określonych.

[Por. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 7 marca 2008 r. w sprawie wymagań, jakie muszą spełniać cmentarze, groby i inne miejsca pochówków zwłok i szczątków (Dz.U.2008. 48. 284)].

36. Na grobach można ustawiać nagrobki o wymiarach nieprzekraczających granic powierzchni grobu. Ustawienie nagrobka na grobie ziemnym nie powoduje jego przekształcenia w grób murowany.

37. Na cmentarzach parafialnych zabrania się wydzielania pól przeznaczonych do rozsypywania prochów zmarłych.

38. Należy uzyskać zgodę Parafii/Zarządcy w celu dokonania następujących czynności na cmentarzu parafialnym:

- a) przeprowadzenia pogrzebu,
- b) wykonywania prac kamieniarskich, budowlanych i prowadzenia działalności handlowej,
- c) wjazdu pojazdami mechanicznymi,
- d) sadzenia oraz usuwania drzew i krzewów, niszczenia elementów wystroju i malowania murów/ogrodzeń,
- e) umieszczania reklam,
- f) gromadzenia śmieci i odpadów w miejscach do tego nieprzeznaczonych,
- g) utwardzania gruntu wokół miejsc grzebalnych,
- h) ustawiania przy grobach ławek na stałe utwierdzonych do podłoża.

Zgoda ta może być związana z uiszczeniem na rzecz Parafii/Zarządcy stosownej opłaty określonej przez Parafię/Zarządcę.

39. Na nagrobku chrześcijanina winien być umieszczony znak chrześcijańskiej wiary. Napisy na nagrobkach osób ochrzczonych powinny odzwierciedlać prawdy chrześcijańskiej wiary.

40. Na cmentarzu parafialnym istnieje możliwość rezerwacji miejsca pod grób.

8. Ekshumacja

41. Ekshumacja zwłok i szczątków ludzkich może być dokonana wyłącznie w przypadkach określonych w art. 15 ustawy z dnia 31 stycznia 1959r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych (tj. Dz.U.2015.2126) tj.:

- a) na umotywowaną prośbę osób uprawnionych do pochowania zwłok za zezwoleniem właściwego państwowego inspektora sanitarnego,
- b) na zarządzenie prokuratora lub sądu,
- c) na podstawie decyzji właściwego państwowego inspektora sanitarnego w razie zajęcia terenu cmentarza na inny cel.

42. O zamierzonej ekshumacji Parafia/Zarządca powinien być poinformowany na piśmie.

43. Ekshumacja zwłok i szczątków ludzkich może być dokonana z zachowaniem stosownych przepisów prawa. Wymogi dotyczące ekshumacji zwłok określa ustawa z dnia 31 stycznia 1959 r. *o cmentarzach i chowaniu zmarłych* (t.j. Dz.U.2015.2126) oraz rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2001r. *w sprawie postępowania ze zwłokami i szczątkami ludzkimi* (Dz.U. Nr 153, poz. 1783 ze zm.).

9. Usługi cmentarne

44. Parafię/Zarządcę obowiązuje zakaz ograniczania przedsiębiorców w świadczeniu usług pogrzebowych (zalicza się do nich m.in.: transport i obsługę ceremonii pogrzebowych, wykonywanie nagrobków/pomników). Parafia/Zarządca winien przedstawić warunki, na jakich wszyscy przedsiębiorcy mogą świadczyć usługi pogrzebowe (np.: respektowanie regulaminu świadczenia usług przez podmioty zewnętrzne, ponoszenie stosownych opłat).

45. Wykonawcy usług pogrzebowych, kamieniarskich, budowlanych zobowiązani są uzyskać od Parafii/Zarządcy stosowną zgodę. Winni również przestrzegać przepisów prawa obowiązujących w zakresie świadczonych przez siebie usług.

46. Wykonawcy usług pogrzebowych, kamieniarskich, budowlanych zobowiązani są w szczególności do:

- a) przestrzegania przepisów bhp przy prowadzonych pracach;
- b) zabezpieczenia rejonu prowadzenia prac przed dostępem osób przypadkowych;
- c) kopania grobu w miejscu i w sposób wskazany przez Parafię/Zarządcę;
- d) wykonania grobu zgodnie z wymiarami określonymi przez Parafię/Zarządcę;
- e) wyłożenia miejsca odkopu gruntu z kopanego grobu folią lub innymi materiałami zabezpieczającymi przed zanieczyszczeniem;
- f) uporządkowania miejsca prowadzenia robót wraz z terenem przyległym, po zakończeniu prac;
- g) zgłoszenie Parafii/Zarządcy faktu zakończenia robót i zamknięcia grobu.

47. Wykonujący usługi pogrzebowe, kamieniarskie, budowlane ponoszą odpowiedzialność za wszelkie ewentualne wypadki i szkody powstałe przy prowadzonych pracach.

10. Opłaty związane z utrzymaniem cmentarza

48. Informacja o wysokości opłat cmentarnych oraz opłat za korzystanie z cmentarza winna być dostępna w kancelarii parafialnej/ biurze cmentarnym.

49. Wszystkie opłaty cmentarne i opłaty za korzystanie z cmentarza wynikają z kosztów funkcjonowania i utrzymania cmentarza oraz planów inwestycyjnych. Opłaty w szczególności przeznaczone są: na pokrycie kosztów składowania i wywozu śmieci, opłat za wodę, energię

elektryczną, utrzymywanie alejek we właściwym stanie technicznym, odśnieżanie, zmiatanie dostępu do miejsc grzebalnych, koszenie trawy, grabienie liści, pielęgnację drzew, krzewów, konserwację kaplic cmentarnych, domów przedpogrzebowych, ubezpieczenie OC cmentarza, wynagrodzenie Zarządu i innych pracowników cmentarnych, utrzymanie należytego porządku na cmentarzu. Nadwyżki z opłat powinny być przeznaczone na cele parafialne.

50. Wysokość opłat cmentarnych oraz opłat za korzystanie z cmentarza z uwzględnieniem kosztów utrzymania cmentarza ustala Parafia po konsultacjach z Radą Parafialną.

51. Ksiądz w kancelarii parafialnej/pracownik biura cmentarnego przyjmując opłatę, potwierdza ten fakt każdorazowo odpowiednim dokumentem.

52. Opłatami cmentarnymi są: opłata za udostępnienie miejsca pod grób, prolongata, opłata na utrzymanie infrastruktury cmentarza.

53. Opłata za udostępnienie miejsca pod grób dla osób nieprzynależących do danej parafii mającej cmentarz parafialny mogą być zwiększone do 50% przyjętej opłaty.

54. Opłata za udostępnienie miejsca pod grób to opłata składana w chwili powstania nowego grobu lub rezerwacji miejsca pod grób. Uiszczenie jej skutkuje przyznaniem prawa do użytkowania miejsca grzebalnego przez okres 20 lat.

55. Prolongata to ponowna opłata za prawo do użytkowania miejsca na cmentarzu, składana po upływie 20 lat od dnia ostatniej opłaty.

56. Prolongat nie pobiera się od murowanych grobów rodzinnych tj. grobów murowanych przeznaczonych do pochowania zwłok więcej niż jednej osoby, katakumb, kolumbarium.

57. Po upływie 20 lat (lub innego okresu wskazanego przez Parafię) od udostępnienia miejsca pod grób lub ostatniej opłaty na utrzymanie infrastruktury cmentarza, dysponent murowanego grobu rodzinnego, katakumby, kolumbarium zobowiązany jest do uiszczenia opłaty na utrzymanie infrastruktury cmentarza.

58. Opłaty za korzystanie z cmentarza to opłaty np.: za pozwolenie na wjazd na teren cmentarza w celu wykonania: nagrobka (pomnika), grobu ziemnego, katakumby, dekowania, prac remontowych przy nagrobkach oraz od zakładów pogrzebowych za usługę pogrzebową.

11. Dysponenci grobu

59. Prawo do pochowania zwłok ludzkich, opłacenia miejsca grzebalnego i dysponowania grobem ma najbliższa pozostała rodzina osoby zmarłej (tzw. dysponent grobu), a mianowicie: pozostały małżonek(ka), krewni zstępni, krewni wstępni, krewni boczni do 4 stopnia pokrewieństwa, powinowaci w linii prostej do 1 stopnia.

60. Parafia/Zarządca jest zobowiązany przyjąć oświadczenie od dysponenta grobu, czy będzie on jedynym dysponentem, czy dysponentów będzie większa liczba.

61. Dokumentem potwierdzającym prawo do dysponowania grobem jest imienne pokwitowanie uiszczenia stosownych opłat, wystawione dysponentowi grobu przez Parafię/Zarządcę.

62. Dysponent grobu jest uprawniony zrzec się prawa do dysponowania grobem na rzecz najbliższych członków rodziny osoby zmarłej, pochowanej w danym grobie. Takie zrzeczenie może nastąpić tylko w formie pisemnej z udokumentowaniem stopnia pokrewieństwa w stosunku do osoby zmarłej nowego dysponenta, w kancelarii parafialnej/biurze cmentarnym, przy czym jeden egzemplarz oświadczenia woli zostaje w kancelarii/biurze, a drugi otrzymuje dysponent grobu.

63. Upływ okresu 20 lat nie powoduje automatycznie wygaśnięcia dotychczasowego prawa do grobu, ale z tą chwilą grób może być przeznaczony do ponownego pochówku, tzn. Parafia/Zarządca może przekazać to miejsce innej osobie celem pochowania innego zmarłego.

64. Dotychczasowe prawo do grobu wygasa od momentu i na skutek zaistnienia prawa innej osoby do pochowania zmarłego w tym grobie. Jednak dopóki Parafia/Zarządca nie rozporządził miejscem i inna osoba nie nabyła prawa do grobu w tym miejscu, można skutecznie zgłosić zastrzeżenie i uiścić opłatę przedłużając prawo do grobu na okres kolejnych 20 lat.

12. Postanowienia końcowe

65. W sprawach, których nie reguluje niniejsza Instrukcja, mają zastosowanie obowiązujące przepisy prawa, w szczególności wymienione w załączniku nr 1.

66. Każda Parafia w ciągu roku od wejścia w życie niniejszej Instrukcji stworzy wraz z Radą Parafialną własny Regulamin cmentarza parafialnego, który zostanie zatwierdzony przez Kurię Diecezjalną w Kielcach.

67. Każda Parafia w ciągu trzech lat od wejścia w życie niniejszej Instrukcji uzupełni Księgi cmentarne w wersji papierowej lub elektronicznej.

68. Instrukcja wchodzi w życie z dniem 1 lipca 2017 r.

Zatwierdzam niniejszą instrukcję.

† Jan Piotrowski
BISKUP KIELECKI

Kielce, dn. 28 czerwca 2017 r.